

IOP 5.3: DOTACE NA ÚZEMNĚ ANALYTICKÉ PODKLADY A ÚZEMNÍ PLÁNY UKONČENA

Ilona Kunešová, Roman Vodný

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR vyhlásilo v programovém období 2007–2013 několik kontinuálních výzev k podávání žádostí o poskytnutí podpory v rámci intervence 5.3 Modernizace a rozvoj systémů tvorby územních politik Integrovaného operačního programu (IOP).

Jak tyto výzvy proběhly? A bude podpora dokumentů územního rozvoje pokračovat i v programovém období 2014–2020?

Oblast intervence 5.3 IOP byla zaměřena na podporu modernizace a rozvoj systémů tvorby územních politik s důrazem na kvalitní a komplexní řízení udržitelného rozvoje území s využitím moderních přístupů územního plánování ve vazbě na zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „stavební zákon“).

Sledovanými specifickými cíli byly:

- zkvalitnění rozhodování veřejné správy o území,
- zajištění předpokladů pro udržitelný rozvoj území soustavným a komplexním řešením účelného využití a prostorového uspořádání území,
- vytvoření nové datové a informační základny informací o území využitelné i pro řízení, monitoring a hodnocení rozvoje území ve sféře regionálních rozvojových aktivit,
- vytváření předpokladů pro hospodárné využívání infrastruktury a potenciálu území.

Předmětem podpory bylo zpracování územně analytických podkladů (dále jen „ÚAP“) pro správní území obcí s rozšířenou působností a krajů, a územních plánů pro obce, přičemž v případě ÚAP byla pokryta naprostá většina této potřeby, u územních plánů i s ohledem na omezené finanční prostředky naopak pouze malá část reálné absorpční kapacity.

Celková alokace této intervence byla 18,27 mil. eur (85 % Evropský fond pro regionální rozvoj a 15 % státní rozpočet), tj. cca 468,45 mil. Kč. V této oblasti intervence proběhlo 5 kontinuálních výzev, jedna z nich byla zaměřena na ÚAP a čtyři na územní plány, popř. jejich úpravy.

Podpora zavedení územně analytických podkladů

První kontinuální výzva MMR byla zaměřena na podporu územně analytických podkladů pro správní území obcí s rozšířenou působností a krajů. Kontinuální výzva o alokaci 240 mil. Kč byla vyhlášena 10. 4. 2008, projekty zaměřené na ÚAP obcí mohly být podány do 15. 10. 2008 a projekty na ÚAP krajů do 16. 3. 2009. Celkem bylo realizováno 170 projektů na ÚAP obcí a 9 projektů na ÚAP krajů v objemu přes 163 mil. Kč. Nevyužitá alokace byla dále použita na podporu územních plánů. Další výzva na ÚAP již vyhlášena nebyla, protože podpora byla zamě-

řena pouze na podporu zavedení systému pořizování ÚAP, tj. pořízení prvních ÚAP v termínech daných stavebním zákonem – jejich aktualizace se pořizují povinně na základě stavebního zákona. V současné době probíhá úspěšně 3. aktualizace ÚAP. Je tedy zřejmé, že zavedení tohoto územně plánovacího nástroje s pomocí finančních prostředků ze strukturálních fondů v rámci IOP splnilo očekávání a další finanční podpora tak není nutná ani v následujícím programovém období.

Podpora pořizování územních plánů

Výzvy na územní plány byly zaměřeny na obce nad 500 obyvatel (včetně), které splnily alespoň jednu z následujících podmínek:

- leží v rozvojové oblasti, rozvojové ose nebo ve specifické oblasti dle Politiky územního rozvoje, zpřesněné či vymezené v zásadách územního rozvoje kraje, nebo
- minimálně 10 staveb pro bydlení na území obce se nachází ve stanoveném záplavovém území nebo jejich obytné místnosti určené pro bydlení byly po 1. 1. 1997 zaplaveny a tyto stavby nemají dosud zajištěnou protipovodňovou ochranu, nebo
- obec musí v územním plánu prověřit rozvojový záměr obsažený v Politice územního rozvoje nebo v územně plánovací dokumentaci kraje.

První z výzev na územní plány (3. kontinuální výzva MMR) byla účelově zaměřena pouze na obce od 500 do 4 999 obyvatel, aby tyto malé obce, které mají obvykle větší problémy s financováním územních plánů, „dostaly náskok“. Kontinuální výzva probíhala od 30. 6. 2008 do 31. 12. 2008. Celková alokace výzvy byla 35,84 mil. Kč. V rámci této výzvy bylo realizováno pouze 8 projektů v celkové výši způsobilých výdajů 3,8 mil. Kč (průměrná výše dotace byla u těchto menších obcí 470 tis. Kč).

Následující druhá výzva na územní plány (5. kontinuální výzva MMR), která byla vyhlášena 30. 1. 2009 a ukončena 21. 8. 2009, již zahrnuje všechny obce splňující výše uvedená kritéria. Celkový objem vyhlášených prostředků v této výzvě byl 223,8 mil. Kč. V rámci této výzvy bylo realizováno 83 projektů v celkové výši způsobilých výdajů 73,7 mil. Kč.

Dne 30. 10. 2009 byla vyhlášena **třetí výzva** na územní plány (8. kontinuální výzva MMR), která byla ukončena k 13. 12. 2011. Alokace výzvy byla 158,7 mil. Kč. Před oznámením o ukončení výzvy došlo ke zvýšenému zájmu ze strany žadatelů, kteří předložili projektové žádosti přesahující alokaci výzvy. Z tohoto důvodu byla alokace výzvy Řídicím orgánem navýšena tak, aby mohli být všichni žadatelé uspokojeni. V rámci této výzvy bylo realizováno 260 projektů v celkové výši způsobilých výdajů 230 mil. Kč.

Poslední, tj. čtvrtou výzvu na územní plány (17. kontinuální výzva MMR) ve výši 40 mil. Kč bylo možné z důvodu uvolnění finančních prostředků po aktualizaci kurzové rezervy vyhlásit 16. listopadu 2012. Výzva byla ukončena k 8. lednu 2013. Vzhledem k tomu, že šlo o poslední výzvu v této intervenci, došlo ke zvýšenému zájmu žadatelů, kteří předložili 121 projektových žádostí přesahujících dvojnásobně alokaci výzvy. Řídicí orgán žadatelům, jejichž projekty přesáhly alokaci výzvy, oznámil, že projekty byly zařazeny na seznam náhradních projektů. V termínu do 30. 6. 2014, tedy do maximálně možného termínu realizace projektů v rámci této výzvy, bylo zrealizováno 61 projektů.

V souhrnu bylo zrealizováno 412 projektů na územní plány. Celkem bylo v oblasti intervence 5.3 IOP předloženo 700 projektových žádostí ve výši 587 mil. Kč. Realizace všech projektů byla již ukončena. V oblasti intervence 5.3 **probíhalo plynulé a bezproblémové čerpání** a v každém roce realizace programu se podařilo vyčerpat stanovenou alokaci.

Udržitelnost projektů

Udržitelnost je doba, po kterou musí příjemce podpory udržet výstupy projektu, přičemž k udržení výstupů se příjemci zavázali již ve smlouvě o financování. **Udržitelnost je** u oblasti intervence 5.3 **stanovena na dobu pěti let od dne ukončení fyzické realizace projektu**, a to v souladu s článkem 57 Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006. Naplňování a udržení hodnot výstupů může být předmětem kontroly ze strany příslušných institucí. Při nesplnění povinnosti udržitelnosti může být žadatel v krajním případě požádán o vrácení dotace nebo její části. Pokud dojde v projektu k podstatné změně, která ovlivňuje povahu projektu nebo výsledky jeho provádění, má členský stát povinnost informovat o těchto změnách Komisi a postupovat podle článku 98 Nařízení Rady 1083/2006.

V současné době se nachází 149 projektů v době udržitelnosti projektů. Jedná se již jen o projekty na územní plány, projekty na územně analytické podklady jsou již po době udržitelnosti. Pro územně analytické podklady však nadále platí, že musejí být aktualizovány tak, jak je uloženo stavebním zákonem (průběžná aktualizace a jednou za 2 roky úplná aktualizace). Během udržitelnosti projektu na územní plán je příjemce povinen **především zajistit vydání územního plánu zastupitelstvem obce a nabytí jeho účinnosti**. Pokud dojde ke zrušení celého územního plánu nebo jeho části na základě rozhodnutí Nejvyššího správního soudu,

krajského soudu nebo krajského úřadu, je příjemce povinen dát zrušený územní plán nebo jeho zrušenou část do souladu s požadavky soudního rozhodnutí, resp. rozhodnutí v přezkumném řízení tak, aby zajistil opětovné nabytí účinnosti územního plánu nejpozději do pěti let od ukončení realizace projektu. Dále je příjemce povinen zachovat výsledky realizace projektu, udržet naplněné monitorovací indikátory, uchovávat dokumentaci, poskytovat informace a součinnost kontrolním orgánům, kterými jsou kromě Centra pro regionální rozvoj (CRR) ČR např. Ministerstvo pro místní rozvoj, Finanční úřad, Nejvyšší kontrolní úřad či Evropská komise. **Pokud příjemce nedodrží podmínky, v krajním případě mu hrozí odebrání dotace v plné výši.**

Zhodnocení a výhled do budoucna

Po celou dobu probíhalo čerpání v oblasti intervence 5.3 IOP plynule a bez problémů. U územních plánů došlo k několikanásobnému překročení plánovaného počtu podpořených projektů. Počítáno bylo s podpořením celkem 60 projektů, ve výsledku jich bylo podpořeno 412. Tento poměrně značný rozdíl byl způsoben tím, že v předpokladech se vycházelo z několikanásobně vyšší ceny za územní plány, která platila v době přípravy programového období 2007–2013. Vycházelo se z max. ceny 4 mil. Kč na jeden územní plán včetně posudků, průměrná žádost o dotaci však činila cca 800 tis. Kč, což mělo za následek více než pětinašobné překročení cílové hodnoty. I přes toto zvýšení množství podpořených projektů však nebyla vyčerpána celková absorpční kapacita.

Celkové zhodnocení intervence 5.3 programu IOP, podpory dokumentů územního rozvoje, může tedy být, zejména s ohledem na období 5 let udržitelnosti, provedeno až zpětně. Předpokládáme však, že příjemci všech podpořených projektů podmínky období udržitelnosti projektů splní, a tedy již dnes lze celkově konstatovat čerpání finančních prostředků z evropských strukturálních a investičních fondů v programovém období 2007–2013 na podporu dokumentů územního rozvoje za bezproblémové a pro obce a města za velmi přínosné.

S ohledem na vysokou efektivitu a přínosy této podpory pro další oblasti podpory z evropských strukturálních a investičních fondů (ESI fondy) a zmíněnou přetrvávající vysokou absorpční kapacitu se ukazuje potřeba pokračování podpory pořízování nástrojů (dokumentů) územního rozvoje. V případě územních plánů je třeba, i vzhledem k novým rozvojovým potřebám (např. přizpůsobení se změnám klimatu) a záměrům společného zájmu, jakými jsou např. transevropské dopravní (TEN-T) a energetické (TEN-E) sítě, nadále počítat s finanční podporou této územně plánovací dokumentace. Při pořízování územních plánů se navíc ukázalo jako potřebné řešit některé záměry ve větší podrobnosti, tedy za pomoci dalších nástrojů územního plánování, jakými jsou regulační plány, a dále koncepčně řešit některé oblasti (např. krajinu, dopravní a technickou infrastrukturu) prostřednictvím územních studií.

Možnost financování územních plánů, regulačních plánů a územních studií v rámci připravovaného Integrovaného regionálního operačního programu (IROP), který je v programovém období 2014–2020 nástupcem IOP, je nadále v řešení.

V Dohodě o partnerství, tedy v základním dokumentu, který stanovuje podmínky pro čerpání peněz ze strukturálních fondů, je mj. stanoveno zkvalitnění rozhodování veřejné správy o území (např. uplatnění strategického pláno-

vání) a zkvalitnění územní přípravy investic v návaznosti na územně plánovací činnost krajů a obcí prostřednictvím podpory pořizování nástrojů (dokumentů) územního rozvoje s cílem zvýšit efektivitu rozvoje exponovaných území a umožnit a urychlit realizaci evropských záměrů v ČR (projektů podporovaných z ESIF). Dohoda o partnerství byla schválena Evropskou komisí dne 26. 8. 2014. Programový dokument IROP je v současné době ve fázi oficiálních vyjednávání s Evropskou komisí.

*Ing. Ilona Kunešová
Ing. Roman Vodný
Odbor územního plánování
Ministerstvo pro místní rozvoj*

ENGLISH ABSTRACT

IOP 5.3: Subsidy for documents of spatial analysis and spatial plans terminated, by Ilona Kunešová & Roman Vodný

In the 2007–2013 programme period the Ministry for Regional Development of the Czech Republic announced several continuous invitations to apply for subsidies within the 5.3 Intervention of the Integrated Operational Programme, Modernization and Development of Territorial Policy Systems. How did these invitations work? And will the support to documents of spatial development continue in the 2014–2020 programme period?